

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת נדרים

דפים כא - כו, פרשת קרח תשע"ה

דרך ישרה תמצית הדף

פרק שלישי - ארבעה נדרים

דף כא - כו

- *המעשים וחרטה. *גנות הכעס. *זירוזין ומזמין חבירו לראב"י.
- א. חכמים התירו נדרי זירוזין הבאי שגגות ואונסין ופליגי האם התירו מאליהן או שצריכים התרה, ואתיא כר"ט דבעי הפלאה או אף כרבנן מכיון ששניהם רוצים כך מלכתחילה. ומייתי מעשים בפתח וחרטה ודיניהם 1. במשנתנו המוכר אמר סלע והקונה שקל ושניהם רצו בשלשה דינרים מה הדין ביותר מסלע ופחות משקל, ואין להביא ראיה מלשון טיפת צונן שהכוונה לשתיה דהתם לאו דווקא וכדאשכחן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה אבל הכא הויא ספיקא, ועלתה בתיקו. 2. רב הונא שאל את הנודר האם לבך עלך ואמר לאו והתירו, דס"ל כמ"ד פותחין בחרטה וכן לב זה עלך. 3. אילו היו עשרה בני"א שיפייסוך באותה שעה שנדרת. 4. כדו תהית, שמתחרט מעיקרא. 5. אילו לא היו מרגיזים אותי לא הייתי נודר כעת. 6. אמר לאשה שהדירה את בתה שהשכנות יאמרו שבתה ראויה לכך. 7. פליגי האם מזכירים שממשמשין במעשיו, כל הבוטה ראוי לדקרו בחרב, הנודר כאילו בונה במה והמקימו כמקריב בחוץ ונקרא רשע בגו"ש חדלה. 8. פליגי האם נזקקין לנודר באלוקי ישראל או מרי כולא או רק לנדר במוהי דהוי כינוי, ולכו"ע נזקקין בקונם אשתי שהכתה ונדוע שלא הכתה. 9. ר"נ הקפיד על רב סחורה שנדר ופתח לעצמו, שאינה תפארת לעושיה ומן האדם. 10. רבנן הצטערו משמשא לטולא. 11. הכובס הכהו באוכלא דקצרי, ופליגי האם הוי נולד או לא כיון דשכיחי אפיקורי. 12. אשת אביי השיאה את בתו לקרוביה ולא נדר אדעתא שתעבור על דעתו וכמעשה שרבי יוסי התיר למי שהדיר את אשתו שלא תעלה לרגל.
- ב. גנות הכעס 1. כל מיני גהנום שולטים בו שנאמר והעבר רעה מבשרך. 2. תחתונות שולטות בו, שנאמר לב רגז כליון עינים ודאבון נפש, ומייתי שעלו מבבל לא"י ולפני שעברו את הירדן אחד רצח את חבירו. 3. אפילו השכינה אינה חשובה כנגדו, שנאמר אין אלוקים כל מזימותיו. 4. משכח תלמודו ומוסיף טפשות, וכסיל יפרוש אולת. 5. בידוע שעוונותיו מרובין מזכויותיו שנאמר בעל חימה רב פשע, ואמרינן שאם ישראל לא היו חוטאים היה ניתן להם רק חמשה חומשי תורה וספר יהושע שנאמר ברוב חכמה רב כעס.

ג. לר"א בן יעקב המדיר את חבירו שיאכל עמו הוי נדר זירוויין וכן קאמר שהרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה יעמוד בר"ה ויבטלם ויועיל אם בשעת הנדר שכח או נדר על דעתו הראשונה ואין לדרוש זאת בפירקא כדי שלא יקלו ראש בנדרים. ובעי האם רבנן פליגי על ראב"י במזמין חבירו וכמאן הלכתא והשמועות 1. האומר לחבירו קונם אם אינך נוטל לבנך כור חיטים יכול להתירו בלא חכם כיון שאומר זהו כבודי ובלאו הכי חל ואתי כרבנן משום דלראב"י הוי זירוויין, ודחי דאף ראב"י מודה דקאמר לאו כלבא אנא שנהנה ואינו מהנה. 2. האומר קונם אם אינך נותן לבני לר"מ עד שיתן ולחכמים יכול לומר הריני כאילו התקבלתי, אתי אף כראב"י ומשום דקאמר לאו מלכא אנא שמהנה ואינו נהנה. 3. נדרי אונסין בהדירו חבירו שיאכל אצלו ונאנס ובלאו הכי חל הנדר, ודחי דהתם איירי שהמוזמן הדיר את המזמין ולעולם איפכא הוי זירוויין. 4. יתר על כן אמר ראב"י האומר לחבירו קונם אם אינך מתארח אצלי ואוכל עמי והלה הקפיד כנגדו הוי זירוויין ולא הודו לו חכמים ומשמע אפילו בקמייתא ש"מ דס"ל שאינו זירוויין, והלכתא כראב"י.

צדף כד- בו

נדר אדעתא דידן. בשגגות מי הותר.

א. נדרי הבאי מותרין כגון שאמר קונם אם לא ראיתי נחש שגבו טרוף כקורת בית הבד, אבל גבי שבועה אסור כגון שאסר עליו בשבועה אם לא ראה בדרך זו כיוצאי מצרים, ואמרינן דאין לחוש שנשבע על דעתו וקרא כך לקן של נמלים כיון שנשבע אדעתא דידן. והשמועות 1. הנשבע בב"ד אומרים לו דע שאיננו משביעים אותך על תנאי שבלבך אלא על דעת המקום ועל דעתינו, ואתי לאפוקי להו"א הקורא לחתיכות עץ זווי ולמסקנא לקניא דרבא שנתן למלוה מקל שבתוכו החוב ונשבע שפרע והמלוה רגז וזרק את המקל ונשפכו הזוים ונמצא דקושטא אישתבע. 2. משה רבינו השביע את ישראל על דעתו והוצרך להשביעם על דעת המקום שמא יקראו אלוה לעבודה זרה ודחי שע"ז נקראת אלוה, ואמרינן דאין להוכיח משה כיון שיכל להשביע אחרת ונקט לישנא דלא טריחא, והלשונות: מצוות משמע מצות המלך, כל מצוות ציצית, תורה אחת, תורות תורת חטאת ואשם, תורות ומצוות, תורה כולה ע"ז החמורה, ולמסקנא ההוכחה מדלא השביע שיקימו ע"ז ותורה כולה או תרי"ג מצוות.

ב. נדרי ושבועות שגגות מותרין ולכן מי שאסר פירותיו באכילה ונמצא שאביו ביניהם לב"ש רק אביו מותר ולב"ה נדר שהותר מקצתו הותר כולו, ומייתי שאם היה אומר כולכם אסורים חוץ מאבא לרבה לכו"ע השאר אסורים ולרבא בהא פליגי אי תפוס לשון ראשון או אדם נתפס בגמר דבריו, ואם היה אומר רק פלוני ופלוני אסורים לרבה בהא פליגי ולרבא לכו"ע שרי. והשמועות 1. לר"ע קונם שאיני נהנה לכולכם אם הותר אחד מהם הותרו כולם ואם אמר שאיני נהנה לזה ולזה אם הותר הראשון הותרו כולם ואם הותר האחרון כולם נשארו באיסורם, ואתי לרבה רישא באמר לזה ולזה וסיפא דאמר לכולכם, ולרבא רישא באמר לכולכם וסיפא שתלאן זה בזה ולכן בהותר האמצעי הימנו ולמטה מותרין ולמעלה אסורין. 2. האומר קונם בצל שאיני טועם שהבצל רע ללב ואמרו לו שהכופרי יפה ללב הותר בכל הבצלים, להו"א שהיה אומר כל הבצלים אסורים מלבד כופרי, ולמסקנא היה אוסר עליו פלוני ופלוני. 3. נדר מן הכלכלה והיו בה בנות שוח להו"א היה אוסר עליו שחורות ולבנות ולמסקנא היה אומר כל הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות. 4. נדר מחמשה בנ"א כאחד אם הותר לאחד מהם הותרו כולם אתי לרבה כר"ע ולרבא ככו"ע, ואם אמר חוץ מאחד מהן

הוא מותר והן אסורין אתי לרבה ככו"ע ולרבא כרבנן.

גדף בא רז

- א. שניהם רוצים בסלע או שקל 1. לר"ן אסור. 2. איכא מ"ד דשרי.
- ב. האיבעיא בטפי מסלע 1. מסלע ופרוטה, דנחות לדיוקא. 2. מרחקי טפי מב' דינרין, אימא בדוקא.
- ג. מהו לבך עלך 1. לבך היה מיושב כשנדרת. 2. לבך שהיה בשעה שנדרת עדיין עלך.

גדף בב' בג רז

- א. לאלוקי ישראל לב"ה יש שאלה בשבועה ולב"ש אין, ומאי קאמר ר' אסי 1. לכתחילה רק באשתו משום שלום בית, ונדחה. 2. לית ליה האי אוקימתא בפלוגתייהו. 3. ס"ל דפליגי אם התירוהו מותר, אבל לכתחילה מיהו אסור.
- ב. קונם שגנבה 1. י"א דלא גרסינן משום דטעותא היא, דהוי נדרי שגגות. 2. לרשב"א גרסינן, דשייכא במעמיד דבריו.
- ג. נמצא שגנבה 1. לרשב"א נשאל משום שלום ביתו. 2. לר"ן ההיתר משום דדמי לנדרי שגגות.
- ד. קושיית נדרי זרוזין 1. התם אין פיו ולבו שוין, משא"כ הכא. 2. מדיר חבירו שיאכל אצלו, מוכח דזירוז.
- ה. ר"נ לא רצה בחרטה 1. ר"ס רצה דוקא בפתח משום דהחמיר. 2. הנדר הוי בכעין דבר מצוה, ולא רצה לתהות.

לכתא רז

- א. לפתוח בחרטה 1. לר"ן נזקקין אף בנקט חפצא ושבועה. 2. רב האי החמיר בזה.
- ב. חומרות הגאונים 1. לא לפתוח בחרטה בנדרים אלא בנדר. 2. שבועות בפתח, רק במקום תקנה או מצוה. 3. י"א אף בנדרים אין להתיר בפתח רק במקום מצוה. 4. נשבע בס"ת או בעשרת הדברות, אין הפרה עולמית.
- ג. היתר בכמה 1. יחיד מומחה. 2. ג' הדיוטות, וי"א דבעי חד מיניהו גמיר וסביר.
- ד. מהו מומחה 1. לרמב"ם ת"ח מובהק. 2. לרמב"ן בעינן סמוך.

גדף בר רז

- א. עקריה לתנאיה: 1. לרשב"א דוקא בעם הארץ חיישינן. 2. לר"ן בכל גוני, ולא דמי ללא שמע דהתם התנאי והנדר ביחד ונודר לזרז את חבירו.
- ב. כל נדרי 1. קאי לשעבר ולכן לר"ן הוי משובש. 2. הטור תיקן דהוי להבא, ולר"ן אכתי לא ראוי כדי שלא יקלו ראש.
- ג. ביטול בתנאי קודם 1. בשבועות, פליגי הגאונים אי מהני. 2. בנדרים, לכו"ע מהני. 3. על דעת חבירו, ודאי לא מהני תנאי.
- ד. כאילו התקבלתי 1. לרשב"א דוקא בקיום מעשה. 2. י"א אף בביטול מעשה, דנחשב דהשלים רצונו.
- ה. ש"מ מהראיה האחרונה 1. פליגי רק בבתריתא. 2. ש"מ דרבנן וראב"י פליגי.
- ו. הפירוש לא כלבא אנא 1. כיון שהמוזמן אוסר את נכסי המוזמן. 2. בנותן לו מתנה מרובה ש"מ שעשה לו ניח נפשא.

- ז. מייתנין מיתר על כן 1. לתי ראשון אפשר לומר הכא לאו כלבא אנא, הדרנין מהא. 2. לתירוץ שני הו"א כיון דמיחד פת וכוס חמין הנדר בדווקא.
- ח. למסקנא תירוץ לאו כלבא אנא 1. מדלא תירץ כן, ש"מ דנדחה. 2. נשאר, והכא קמ"ל דזירוין אף דיחד פת וחמין.
- ט. להלכה דפסקינן כראב"י 1. אף במקום שנותן לומר לאו כלבא שרי דהוי נדרי זירוין. 2. ראב"י מודה דהוי נדר, ורק במתנה מרובה הוי זירוין.

דף בו רז

- א. מציעתא דהותר הראשון 1. לרבה נקרא רישא כיון דדינם שוה להדדי. 2. לרבא נקרא סיפא.
- ב. הלכתא בנדר: 1. כר"ע אליבא דב"ה, דנדר שהותר מקצתו הותר כולו. 2. כרבה לחומרא, במעמיד אסורין ובמשנה מותרין. 3. בלא היה יודע שאביו שם ולכן נשאל בפתח זה, לרמב"ן אסור וי"א דשרי. 4. ההיתר במשנה, לרמב"ן דוקא בהותר ע"י פתח, ולתוס' אפי" ע"י חרטה משום דחכם עוקר למפרע.

שאלות לחזרה ושינון

פרק שלישי- ארבעה נדרים

שיאכול עמו והשמועות (4)

דף כד- כו

דף כא- כג

- א. נדרי הבאי והשמועות בנשבע על דעת עצמו (2)
- ב. נדרי שגגות והמח' מי מותר והשמועות (4)

- א. הנדרים שחכמים התירו והמעשים בפתח וחרטה (12)
- ב. גנות הכעס (5)
- ג. דעת ראב"י במזמין חבירו ומדירו

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות 📖	יבמות 📖	ברכות 📖 עם מחודדין בפ"ד.
עבודה זרה הוריות 📖	כתובות 📖	שבת 📖 מהדורה חדשה.
מחודדין בפ"ד	נדרים 📖	עירובין 📖
זבחים 📖	נזיר סוטה 📖	פסחים 📖
מנחות 📖	גיטין 📖	שקלים ר"ה 📖
חולין 📖	קידושין 📖	יומא 📖
בכורות 📖 עם הקדמות ומושגים	עם תורתך שעשועי, סימני הדף, ותוספתא	סוכה 📖
ערכין-תמורה 📖	בבא קמא 📖	ביצה תענית 📖
כריתות-מעילה 📖	בבא מציעא 📖	מגילה-פורים 📖 עם מדרש, תוספתא, ותמצית מחזיר יין לרמ"א
נדה 📖	בבא בתרא א-ב 📖	מו"ק חגיגה 📖
	סנהדרין א-ב 📖 עם "יש סדר לגמרא" ותמצית כל המסכתא.	

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חודים מנוקד ומסודר.	איזוהי דון ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתיים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה	
	בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

☛ ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~141~

המערכת